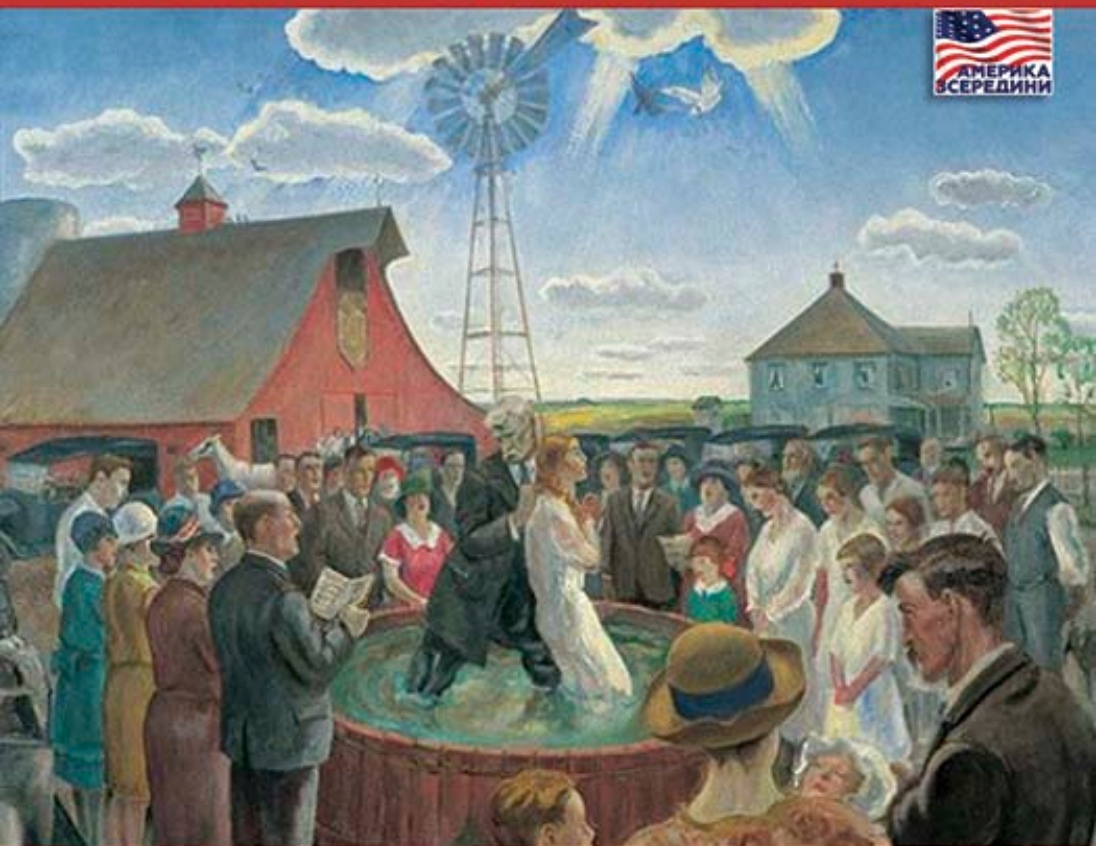

ІСТОРІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ТРАДИЦІЙ

Від «Мейфлауера» до Сінко де Майо

ДЖЕК ДЕВІД ЕЛЛЕР

Джек Девід Еллер

ІСТОРІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ТРАДИЦІЙ

Від «Мейфлауера» до Сінко де Майо

Книжку видано за сприяння
Відділу преси, освіти і культури Посольства США в Україні

Jack David Eller

INVENTING
AMERICAN
TRADITION

From the *Mayflower* to Cinco de Mayo

Джек Девід Еллер

ІСТОРІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ТРАДИЦІЙ

Від «Мейфлауера» до Сінко де Майо

З англійської переклала Наталія Климчук

Львів
Видавництво Анетти Антоненко
Київ
Ніка-Центр
2024

Еллер Дж. Д.

E47 Історія американських традицій. Від «Мейфлауера» до Сінко де Майо / Джек Девід Еллер ; пер. з англ. Н. Климчук. — Львів : Видавництво Анетти Антоненко ; Київ : Ніка-Центр, 2024. — 328 с.

ISBN 978-617-553-024-5 (Видавництво Анетти Антоненко)

ISBN 978-966-521-791-6 (Ніка-Центр)

Традиції — це те, з чого складається наша ідентичність у межах сім'ї, краю, країни, і що є невід'ємною частиною нашого повсякдення та, як більшість з нас думає, передавалося з покоління в покоління від сивої давнини. Утім, насправді, як переконливо доводить антрополог і соціолог Джек Девід Еллер, — відомі традиції з'явилися відносно недавно, а часом вони навіть штучно створені в рамках певної маркетингової стратегії. І тим цікавіше вам буде дізнатися історію виникнення й побутування найвідоміших у світі американських традицій і символів: від святкування Дня подяки й Різдва до синіх джинсів, кока-коли, «Макдональдса» й Супермена.

Для широкого кола читачів.

УДК 39:930.85:94(73)

Inventing American Tradition: From the Mayflower to Cinco de Mayo by Jack David Eller was first published in English by Reaktion Books, London, 2018.

Copyright © Jack David Eller 2018

© Наталія Климчук, переклад, 2024

© Видавництво Анетти Антоненко, 2024

© Видавництво «Ніка-Центр», 2024

ISBN 978-617-553-024-5 (Видавництво
Анетти Антоненко)

ISBN 978-966-521-791-6 (Ніка-Центр)

ЗМІСТ

Передмова.....	9
Вступ. Традиція — не те, чим була колись	15
Що таке традиція?	17
Культура і повернення до життя	20
Традицієтворення, або винайдення традиції	25
Процеси традицієтворення	33
Традицієтворення для (і проти) нації та держави	36

АМЕРИКАНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ТРАДИЦІЇ

Розділ перший. Тебе оспівую: державний гімн	46
На світанку скажи: Америка бореться з Англією на полі бою і в поезії	48
Вірш стає піснею	51
Змагання за те, щоб стати гімном	55
Розділ другий. Ти — велична стара шмата: американський прапор	61
Світанок появи американських прапорів	62
Бетсі Росс: мати прапора?	65
Прапор зростає і — вирушає на війну — разом з Америкою	67
Зірки і смуги назавжди?	72
Розділ третій. Нова американська людина: Дядько Сем	73
А ось і Дядько Сем	76
Мистецтво Дядька Сема	79
Чи можна вважати Дядька Сема Америкою?	82
Розділ четвертий. Республіка і її символи: Присяга на вірність і девіз	85
Передісторія Присяги на вірність	85
Поява Присяги на вірність	88
В Америці з'являється девіз	93
Конфлікт традицій: вислів «З волі Божої» проти Першої поправки ..	95

АМЕРИКАНСЬКІ СВЯТКОВІ ТРАДИЦІЇ

Розділ п'ятий. Збираємося разом: День подяки	100
Цей день у 1621 році	101
Політика і День подяки	104

(Мистецька) творчість Дня подяки	108
Сучасні традиції Дня подяки	112
Розділ шостий. Поважай матір і батька, а також інших:	
День матері та День батька	116
День матері	117
День батька	122
День батьків?	124
Увесь наш рід: поширення родинних свят	126
Розділ сьомий. Щоб не забули: патріотичні свята.....	129
День президентів	130
День пам'яті	132
День прапора	137
День ветерана.....	139
Розділ восьмий. Ми — цілий світ: етнічні свята Америки	143
День святого Патрика	144
День Колумба.....	149
Сінко де Майо	154
Кванза	159

ТРАДИЦІЇ АМЕРИКАНСЬКОГО СТИЛЮ ЖИТТЯ

Розділ дев'ятий. Америка в одному слові: «Окей».....	166
Як жарт став найбільш поширеним словом у світі	168
«Окей» починає жити власним життям	172
Чи є слово «ОК» американською філософією?	175
Розділ десятий. Хотілося б навчити світ: кока-кола.....	178
Як винайшли кока-колу	179
Винайдення традиції кока-коли	181
Бойові традиції	187
Уміння поводитися — і ризиковані жарти — з традиціями	189
Це не просто напій, це — почуття	191
Розділ одинадцятий. Обіди на колесах: гамбургер.....	193
Легенди про бургер.....	194
Інтерлюдія № 1: сендвіч.....	197
Знайомство бургера з хлібом	197
Інтерлюдія № 2: тільки яловичина на вечерю.....	198
Бізнес з виготовлення бургерів.....	199
Інтерлюдія № 3: чи бажаєте до цього смаженої картоплі?.....	204
Бургери, бургери, скрізь — бургери	205

Розділ дванадцятий. Уніформа американського індивідуаліста:

сині джинси.....	208
Сині джинси, які були до «лівайс».....	209
Лівай Страусс робить сині джинси	210
Ковбої, контркультура та світ високої моди.....	213
Джинси та футболка.....	219

АМЕРИКАНСЬКІ ТРАДИЦІЙНІ ГЕРОЇ**Розділ тринадцятий. А ось і американський стиль життя: Супермен.. 224**

Супермени і суперпоганці.....	225
Супермен, який заледве уникнув небуття	227
Численні життя Супермена.....	231
Завдяки чому Супермен такий збіса американський?	238

Розділ чотирнадцятий. Хто очолює клуб? Міккі Маус 240

Миша, яка була до Міккі.....	241
Міккі Маус стає сенсацією.....	242
Численні життя — а також подальша доля — Мауса.....	247
Чим ти став мені у нагоді останнім часом, Міккі?	252

Розділ п'ятнадцятий. Ви увійдете в історію: деякі американські

персонажі.....	255
Американський Геркулес: Пол Баньян	258
Самотній Рейнджер	262
Моряк Попай.....	266
Червононосий північний олень Рудольф.....	270
Деякі забуті американські герої.....	273

Висновок. Майбутнє американської традиції 275

Перш ніж Америка стала традиційним суспільством	276
Пам'ять про Америку.....	280
Винайдення завтрашніх американських традицій.....	284

Література	292
------------------	-----

Література для подальшого читання.....	315
--	-----

Джерела ілюстрацій	319
--------------------------	-----

Іменний покажчик.....	321
-----------------------	-----

ПЕРЕДМОВА

У сиву давнину американських традицій не було. Утім, у сиву давнину не було й Америки. Материк на захід від Атлантичного океану, звісно, існував, але його ніхто не називав Америкою, а на материку, звичайно, жили люди, та ніхто з них не називав себе американцем. Америку — і країну, і ідентичність — відкрили не так давно. Люди, які мігрували з Європи, а потім практично з усіх інших куточків світу до місця, що стало Америкою, або ж Сполученими Штатами, привезли традиції з собою. Ті традиції були європейськими, африканськими, азійськими тощо — радше традиції *в Америці*, ніж «американські» традиції. На час здобуття американської незалежності оригінальних і суто американських традицій майже не існувало.

Сам вираз «винайдення традицій», здавалося б, суперечить здоровому глуздові. Утім, у наш час «фейкових новин» та «квазі-реальних» доказів і тверджень розглянути, як люди формують свої реалії та живуть у них, навіть доречніше, ніж у попередні епохи, коли знання було не таким точним, а шляхи його поширення навіть за найкращих обставин — ненадійними. Звісно, «традиційне» уявлення про традицію передбачає (якщо не завжди, то часто сумнівний) нерозривний зв'язок з давниною. Але в Сполучених Штатів немає давнього минулого. Це суспільство і країна свідомо створені наприкінці вісімнадцятого століття, але їхнє творення в ту добу аж ніяк не завершилося. США знадобилося багато десятиліть, щоб накопичити — а також обдумати та емоційно пережити — той досвід, що став матеріалом для створення «традиції».

І Америка в цьому відношенні зазедве чи унікальна. Навіть «традиційні суспільства», які іноді вважаються древніми й незмінними, ба навіть суспільствами поза історією, насправді — мають власну динаміку й змінюються. Це, безперечно, стосується й корінних народів Північної Америки, які мали власні традиції, велика частина яких була не такою традиційною, як ми звикли вважати. Наприклад, Конфедерація ірокезів на північному сході США утворилася аж у 1500-х, незадовго до того, як голландські та англійські переселенці почали досить масово прибувати на їхні території. Після періоду міжплемінних воєн з'явилася людина миру, відома в історії під іменами Деканавіда або Теканавіта, Великий Миротворець, який мандрував у товаристві Гаявати або Аявати

(уславленого в епічній поемі Генрі Вордсворта Лонгфелло «Пісня про Гаявату»). Сама назва «ірокези» — вигадана й нав'язана їм французами. Самі вони називали себе *Годеношони* (*Haudenosaunee*) або *Онгваноніюні* (*Ongwanonsionni*), і це означає щось на кшталт «люди довгого дому». Культура західних рівнин — ще один приклад традиції, яка не могла мати надто давнього коріння. Класична культура пересування верхи на конях таких спільнот, як шеєни та лакота*, — була новим явищем, оскільки коні в Західній півкулі не водилися. Лише після того, як їх завезли й випустили на континенті, корінні американці почали їздити верхи, тож ця традиція — приклад пристосування до іноземного втручання. Гірше те, що історичні, лінгвістичні та археологічні свідчення доводять, що окремі племена, наприклад шеєни, навіть не були корінними жителями Заходу, а мігрували туди під тиском перенаселення, викликаного осіданням прибулих з Європи.

По всьому світу коїться те саме. Виявляється, що традиції, які начебто сягають «прадавніх віків» або проростають із сивої давнини, — нерідко створені в недавньому минулому. Саме ті суспільства, які претендують на традиційність, виявляються витвором сучасності. Антропологи Меєр Фортес** та Е. Е. Еванс-Прітчард***, наприклад, у 1940 році зауважили, що окремі спільноти Африки, які вважаються «традиційними племенами», насправді «схоже, становлять собою мішанину з різних народів, де кожен свідомий власного унікального походження та історії», часто вигаданих європейським колоніалізмом, що панував на континенті¹. Те саме можна сказати про батавців, яких нерідко нав'язливо рекламують як корінний народ Джакарти на острові Ява (Індонезія). Утім, батавці (назва походить від назви міста Батавії, заснованого голландськими колонізаторами) швидше за все нащадки переміщених спільнот і поневолених окремих людей, які були змішані під час колоніального перепису, поступово розчинилися й стали частиною «нової спільної культури, ідентичності та почали розмовляти власним діалектом, *омонг бетаві*, а потім визнали себе — а також були визнані Індонезійською державою, яка нещодавно здобула незалежність, — автентичною етнічною групою та взірцем для усієї Індонезії². Якщо повернутися ближче до справ, які стосуються американців, «меланджентів» наділили титулом «традиційної» спільноти регіону Аппалачів,

* Шеєни, чеєни та лакота — індіанські народи США (тут і далі посторінкові примітки перекладача).

** Меєр Фортес (1906–1983) — антрополог південноафриканського походження. Найбільше знаний своїми дослідженнями талленсі та ашанті в Гані. Першим застосував психологічний підхід у вивченні родинних зв'язків, сім'ї та культу предків.

*** Едвард Еван Еванс-Прітчард (1902–1973) — британський соціально-культурний антрополог, представник структурного функціоналізму, засновник політичної антропології.

Кінець безкоштовного уривку.
Щоби читати далі, придбайте,
будь ласка, повну версію
книги.